

Folkpartiet Liberalerna

Regnbågsmärk landstinget

*Jämlik vård och trygg trafik för alla oavsett sexuell läggning
Rapport från Folkpartiet liberalerna i Stockholms läns landsting 2010*

All offentlig verksamhet ska behandla alla invånare likvärdigt. Det är viktigt i kollektivtrafiken, som ska tjäna och transportera alla människor med lika hög servicegrad och stor respekt. Och det är särskilt viktigt inte minst i vården, som rör sig inom vår annars personliga och privata sfär.

Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård är ett generellt grundkrav. Oavsett vilka vi är, hur vi lever eller hur vi ser ut har vi rätt till en individuell behandling. Om var och en behandlas likvärdigt utifrån sina behov och bemöts med respekt, uppstår ingen diskriminering. Tyvärr är det idealet inte fallet.

Homo- och bisexuella och transpersoner, med en något slarvig förkortning HBT-personer, har en särskilt utsatt position. Vad som skiljer dem från normen framgår inte tydligt, vilket kan minska risken för diskriminering men samtidigt förvärpa risken för bristande bemötande med eller utan avsikt. HBT-personers situation måste därför beaktas särskilt i det större arbetet med jämlikhet. För Folkpartiet liberalerna handlar det om att ”regnbågsmärka” Stockholms läns landsting.

Trygga vårdkontakter

Fördomar och kränkande attityder hör inte hemma i vården, oavsett om de är medvetna eller beror på okunskap eller ovana, som en kvarlevande norm att alla har traditionella heterosexuella levnadsförhållanden. Ett bra bemötande är ett omistligt krav på särskilda mottagningar som Venhälsan och i infektionsvården, men ett bättre bemötande krävs också i alla andra delar av vården: cancervården, äldresjukvården och inte minst i den breda öppenvården. Bra bemötande är en fråga om kompetens och om hälso- och sjukvårdens grundsyn, att hjälpa alla människor och alla människors lika värde. Det är också en trygghetsfråga: ingen ska tveka att vända sig till vården av rädsla för att bli illa behandlad eller förbisedd på grund av sin sexuella identitet. Rätten att få välja sin egen husläkare blir extra viktig.

Särskilda insatser som HBT-certifiering av vissa vårdmottagningar borde egentligen inte behövas, eftersom all vård ska behandla alla likvärdigt, men kan tjäna ett gott syfte innan vi har nått längre mot det idealet. Mottagningar som HBT-certifieras blir också föredömen för hur man kan arbeta, utveckla och sprida goda idéer.

Regnbågsfamiljer blir allt vanligare och då är frågan om respektfullt bemötande också en fråga om barnens rättigheter.

- Höj HBT-kompetensen i hela hälso- och sjukvården och framför allt i öppenvården på husläkarmottagningar men även barna- och mödravårdscentraler, som ett tydligt krav i arbetet med jämlik vård.

- Regnbågsmärk fler särskilt hbt-vänliga mottagningar inom såväl öppen- som specialistvård. De ska certifieras i samarbete med externa aktörer, med extra höga krav på kompetens och bemötande. Regnbågsmärkning ska tydligt framgå på Vårdguiden och i jämförelser av t.ex. husläkarmottagningar. Ett lämpligt mål kan vara minst en regnbågsmärkt husläkarmottagning/vårdcentral per 300.000 invånare.
- Utnyttja HBT-personers och HIV-positivas kunskaper i utbildningen av vårdpersonal.
- Inlemma uppföljning och utvärdering av bemötandet och hbt-kompetensen i uppföljningar och utvärderingar.

Jämställd vård

Könsnormerna finns även bland och i omvärldens syn på HBT-personer. Hälsomottagningen och andra insatser för lesbiska ska utvecklas ännu mer för att kunna erbjuda vård på samma villkor som för homosexuella män. Fortsatt arbete krävs för att lesbiska ska synliggöras och bemötas på sina villkor i den ordinarie kvinnovården, t.ex. gynekologin. Förebilder som Mama Mias verksamhet för gravida lesbiska ska lyftas fram som föredöme.

Lesbiska par har nu fått möjlighet till insemination och en inseminationsbehandling kan inte begränsas till bara den ena kvinnliga partnern. Vården ska vara likvärdig för i detta fall lesbiska och heterosexuella par, inte lika. Vården ska fokusera på paret i varje situation.

Transsexuella blir ofta bortglömda även om mottagningen för könsbytesutredningar på Huddinge sjukhus gör ett bra arbete. Stockholms län ska vara välkomnande mot transsexuella från andra delar av landet som flyttar hit för att genomgå könsbyte. Det är djupt problematiskt att andra län inte erbjuder dem samma möjligheter på hemmaplan.

HBT-personer som utsätts för våld och övergrepp av sina partner kan fortfarande möta oförstående attityder i vården, inte minst män som genom sin homosexuella läggning bryter tvärt mot den dominerande könsrollen. Landstingets och vårdens arbete mot våld i relationer ska vara oberoende av könsförhållanden. Våldtäkter på män uppmärksammas mer på senare tid men mörkertalet liksom viljan att anmäla kan antas vara stort. Personal som tar emot och stöttar våldsutsatta män bör vara en utvald grupp med särskild kompetens för att säkra vårdkvaliteten och bemötandet. Psykisk hälsa är minst lika viktig som den fysiska för dessa patienter. Den kunskap som finns på bl.a. Södersjukhuset och andra ställen i vården bör samlas och spridas strategiskt.

- Ge lesbiska jämlika möjligheter till medicinsk och psykosocial vård. Utöka verksamheten vid den lesbiska hälsomottagningen på Södersjukhuset och undersök möjligheterna till filialmottagningar.
- Upprätta en mottagning och kompetenscentrum för våldsutsatta och våldtagna män på Södersjukhuset, som har kompetens kring våld och sexuellt våld. Sjukvården ska erbjuda alla som utsätts för våld och övergrepp bra vård, stöd och kontakt med rättsväsendet.
- Bredda landstingets arbete mot våld i nära relationer. Handlingsprogrammet för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor ska revideras och uppgraderas med detta ändamål.
- Förbättra transsexuellas situation i vården.
- Ge ökat utrymme för forskning kring levnadssituationen och hälsoläget för kvinnor som har sex med kvinnor och transsexuellas situation.

Hälsa till kropp och själ

Att inte må bra, inte passa in, inte veta vem man är: frågor som kanske är vanligare hos homo- och bisexuella och transpersoner än bland människor i allmänhet. För såväl den enskilde som för omgivningen kan dessa frågor dessutom vara svårare att hantera än kroppsliga besvär. Bemötandet blir än viktigare för människor i en psykiskt skör situation. Den psykiatriska och kurativa verksamheten måste precis som den somatiska vården anpassa sig till olika individers förutsättningar.

Sexuellt överförbara sjukdomar (STI) är en av de stora hälsoriskerna inte minst för män som har sex med män. HIV ökar inte minst bland dem. Även andra STI har visat oroväckande utvecklingskurvor, som blir än mer oroande om de tyder på ett mindre försiktigt sexuellt beteende och därmed ökad risk för HIV-spridning. Arbetet mot HIV och sexuellt överförbara sjukdomar i Stockholms län är av riksintresse. Lafa (landstinget förebygger aids) har en central roll. Statsbidragen likväl som samverkan med frivilligorganisationer utgör en ofrånkomlig grund för det smittförebyggande arbetet. Landstingets och statens bidrag till Lafa och annat smittskyddsarbete måste vara stabilt, långsiktigt och svara mot behoven.

Venhälsan har en ovärderlig betydelse för arbetet mot smittspridning men har även en psykosocialt vårdande roll som den huvudsakliga mottagningen för män som har sex med män. Venhälsan är samtidigt en liten och sårbar verksamhet. Dess uppdrag och förutsättningar måste tryggas såväl ekonomiskt som personalmässigt, resurser i form av kunskap, erfarenhet och kontakter behöver säkras inför framtiden och generationsväxling bland de erfarna medarbetarna. En förstärkning av såväl mottagningsverksamheten för hiv-positiva som den preventiva rådgivnings- och testningsmottagningen på kvällstid bör bli aktuell med tanke på den ökade smittspridningen av hiv och STI i målgruppen.

- Stärk den psykosociala kompetensen i öppenvården, med psykologer och kuratorer på vårdcentraler och husläkarmottagningar.
- Stärk hbt-kompetensen i psykiatri och den kurativa verksamheten.
- Höj anslaget till Lafa, förhandla med regeringen om högre fleråriga statsbidrag för HIV/aids-förebyggande arbete samt utveckla Lafa som riksintresse.
- Trygga Venhälsans framtid ekonomiskt, organisatoriskt och personellt och säkerställa att kompetens och erfarenheter tas tillvara.
- Utöka Venhälsans öppettider. Behov och möjligheter till filialer eller en ytterligare mottagning bör undersökas.

Frivilligorganisationerna

Ideella krafter tar ett stort ansvar inte minst för HBT-personers psykosociala hälsa. Kuratorer, samtalsgrupper, telefon- och brottsofferjour m m erbjuder välbehövligt stöd. Därtill kommer den bredare funktionen som intresseorganisation och social mötesplats. HIV-positiva omhändertas ofta via RFSL och Röda Korsets Noaks Ark.

RFSL och andra ideella krafter tar ett stort ansvar för saker som exempelvis landstinget aldrig skulle kunna göra. Alla människor känner sig t.ex. inte redo för att söka hjälp i den offentliga verksamheten. Landstingets och övriga offentlig sektors uppdrag blir då istället att samverka och stötta de ideella organisationerna med kunskap och resurser. När de tar ett direkt samhällsansvar måste organisationer som RFSL tillförsäkras stabilitet i sin offentliga finansiering.

- Ge ideella organisationer som RFSL stabilare finansiering genom flerårsbidrag för vissa uppdrag från landstinget. Utveckla samarbetet med RFSL, Noaks Ark och andra fristående aktörer.
- Samtala med kommunerna och staten om att stärka de offentliga bidragen till de ideella organisationerna främst för deras psykosociala hälsoarbete.

Ungdomar

I ungdomen formas vi till vuxna – här grundläggs ett sunt och lyckligt liv, men tyvärr kan också problem i ungdomen lämna livslånga ärr. Det är ofta i tonåren som en homo-, bi- eller transidentitet utvecklas parallellt med alla ungas ifrågasättande av sig själva, livet och världen. Fördomar, kränkningar och en oförstående vuxenvärld upplevs ofta så mycket hårdare.

Kontinuiteten i ungdomars liv utgörs av hemmet och skolan. Skolhälsovården och ungdomsmottagningarna är en första linjens vård. Ingen ska t.ex. komma till BUP som hade kunnat få hjälp av en skolpsykolog. När man ändå behöver hjälp av hälso- och sjukvården ska det vara en trygg och respektfull kontakt. Vården ska samverka med kommunens verksamheter i skola och socialtjänst för att så många som möjligt ska få den trygga och lyckliga uppväxt som alla är värda, och respekteras för sina livsval.

- Utveckla länets ungdomsmottagningar med ett brett uppdrag kring ungdomars hela hälsa, inte minst det psykosociala välbefinnandet.
- Öppna fler killmottagningar för pojkar och unga män.
- Regnbågsmärk alla ungdomsmottagningar, med hbt-certifiering som kvitto på hög kompetens och rätt bemötande.
- Stärk skolhälsovården med alla elevers rätt till skolsköterska, skolläkare och skolpsykolog.
- Stärk samverkan mellan landstinget och kommunerna kring ungdomsmottagningar, skolhälsovård, socialtjänst, primärvård, psykiatri och särskilda mottagningar som Venhälsan.

Trygga arbetsplatser

Landstinget är en av länets största arbetsgivare och har ett stort ansvar att erbjuda sina anställda trygga och fördomsfria arbetsplatser och fikarum. Nolltoleransen mot diskriminering, kränkningar och fördomsfulla attityder ska gälla lika självklart för medarbetarna som för brukarna, patienterna och resenärerna. Den nya personalpolicyn med bl.a. krav om hbt-kompetens hos cheferna ska bli mer än en hyllvärmare.

- Följ aktivt upp personalpolicyns krav på hbt-kompetens.

Trygg kollektivtrafik

Såväl vården som kollektivtrafiken sätts stundtals i samband med våld och hot. HBT-personer är tyvärr en riskgrupp för både hot och våld. Tryggheten i vården och det goda bemötandet av brottsoffer ska vara en självklarhet. Tryggheten har ökat i SL-trafiken och ska vara lika självklar oavsett vem man är, hur man ser ut eller vem man går hand i hand med.

- Gör kollektivtrafiken trygg och tillgänglig för alla. En medveten risk- och hotbildsanalys gällande områden och tider är viktig.

- Stärk säkerheten med fler närvarande människor (trafikvärdar, vakter, tunnelbanepoliser) och övervakningskameror där det behövs. Tåg och bussar i tid är i sig en säkerhetsfråga.